

Në gjurmët historike të Vllenjve në Luginën e Vjosës

Tregim edukativ për nxënësit e shkollave fillore

Botimi i parë: Dhjetor 2015

Ilustrimi në kopertinë: Klevi Kita

Kjo punë është e licensuar sipas kushteve të Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Tregimi “Në gjurmët historike të Vllenjve në Luginën e Vjosës”, u realizua nën përkujdesjen e projektit Evropian MEMOLA, Peizazhet Malore Mesdhetare - Një qasje historike në trashëgiminë kulturore bazuar në sistemet agrare tradicionale , të financuar nga Programi FP7 i Bashkimit Evropian për Kërkimin, Zhvillimin Teknologjik dhe Prezantimin, në kuadrin e Marrëveshjes për Ndhmë Financiare n° 613265.

Në gjurmët historike të Vllenjve në Luginën e Vjosës

Kjo paraqitje didaktike është pjesë e programit edukativ të projektit MEMOLA.

KOORDINATORË TË PROGRAMIT EDUKATIV

Ardit Miti. CeRPHAAL.

Eglantina Serjani. CeRPHAAL.

Redaktor

Lara Delgado Anés. Universiteti i Granades (Spanjë).

AUTORËT

Ardit Miti. CeRPHAAL.

Eglantina Serjani. CeRPHAAL.

ILUSTRIMET

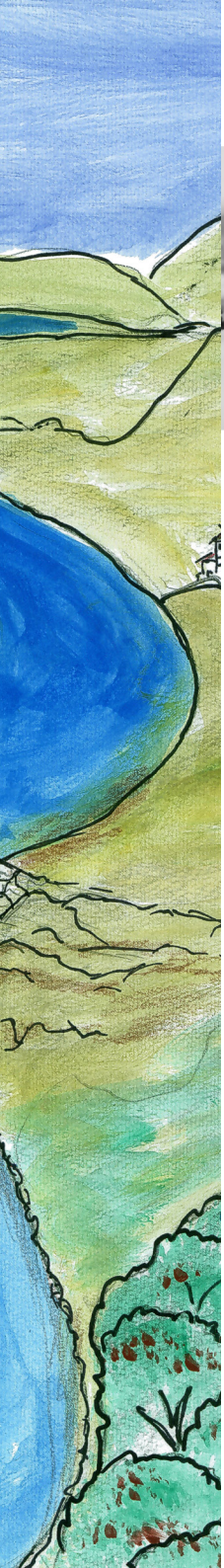
Ardit Miti

Eglantina Serjani

Klevi Kita

Fotot historike: Arkiva e Fondacionit Butrint

Të njohur në legjenda si pasardhës të “Legjionarëve dhe kolonëve të fundit Romakë” në Ballkan apo si pasardhës të latinizuar të fiseve Trako-Ilire, Vllenj të janë një komunitet nomad, që prej shekujsh, e deri në vitet 50 të shekullit të kaluar kanë qenë vizitorë të përhershëm dhe banorë të përkohshëm të Luginës së Sipërme të Vjosës.

Gjatë verës, duke shfrytëzuar rrugët natyrore ata zhvendoseshin prej bregdetit Jonian në Perëndim, drejt krahinave malore të Shqipërisë Juglindore, Greqisë Veriore dhe Maqedonisë Perëndimore. Kjo lëvizje kushtëzohej nga tradita historike e jetesës së tyre që lidhej me blegtorinë. Kështu, me dhjetëra familje Vllahe së bashku me mijëra krerë dele, në kërkim të kullotave verore, shumë kohë më parë, gjetën në Luginën e Vjosës vende të përshtatshme për të jetuar. Duke kapluar male e lugina, në një udhëtim të gjatë e të vështirë, ata ndërtonin një fshat me kasolle, ku jetonin për 6 muaj, nga Prilli deri në Tetor, e pastaj në të njëjtat rrugë, para mbërritjes së dimrit ktheheshin në vendbanimet e tyre pranë bregdetit. Në të gjithë këtë udhëtim prindërit shoqëroheshin edhe nga fëmijët e tyre të vegjël.

Si vend për ndërtimin e kasolleve dhe vathëve të bagëtive të tyre, Vllenjtë përzgjidhnin një terren të sheshtë, pranë burimeve ujore, pyjeve, livadheve por edhe pranë fshatrave me banorë vendas të Luginës. Fillimisht, ata ngrinin aty çadra provizore prej velenxash ose shajaku të bëra nga leshi i deleve të tyre.

Më pas, sheshohej vendi ku do të ngrihej kasollja. Mbi bazën e një rrethi apo kuadrati të vijëzuar në tokë, nguleshin shkopinjtë të gjatë druri të cilat përbënin skeletin e kasolles.

Në ndërtimin e kasolles merrte pjesë e gjithë familja, ku nënës dhe babait i takonin punët më të rënda, si prerja e shkopinjeve në pyll, përgatitja e ngulja e tyre në tokë, ndërsa fëmijëve punët ndihmëse.

Shkopinjtë vendoseshin vertikalisht dhe horizontalisht nga toka e deri në majë duke krijuar kafazin e kasolles në formën e një rrjete. Ato lidheshin me lëkurën e drurëve të njomë ose me kërcejtë e lules së xanës.

Pjesa e poshtme e kasolles mbulohej me fier, ndërsa ajo e sipërme me kashtë thekre. Kashta dhe fieri përdroreshin jo vetëm për të mbushur dhe mbuluar skeletin e kasolles por edhe për mbrojtjen nga kushtet atmosferike, si shiu, dielli, era, etj.

**Lule xanë,
ose e njohur ndryshe
si gjeneshtrë**

Me të mbaruar mbushja e strukturës nga jashtë, niste puna e rregullimit të brendësisë së kasolles. Fillimisht në gjysmën e lartësisë së kasolles vendoseshin vertikalisht breza kallamash. Në të njëjtën kohë, jashtë kasolles përgatitej balta e cila shërbente për veshjen e mureve deri në gjysmën e lartësisë së tyre dhe dyshemesë së vetë kasolles.

Dheu, pasi përzihej me kashtë, me bajga dhe me ujë, ngjishej me këmbë për të formuar masën e baltës. Ndërkohë që nëna ngjishte baltën, fëmijët e vegjël e transportonin atë në shporta të thurura brenda kasolles, ku babai vishte muret dhe dyshemenë me dorë.

Brenda kasolles, në krye të saj, përballë hyrjes, ndërtohej vatra e zjarrit me pllaka guri, që më pas mbuloheshin plotësisht me baltë. Vatra shërbente jo vetëm për ndezjen e zjarrit për ngrohje por edhe për gatim. Në muret e kasolles vendoseshin rafte për mbajtjen e ushqimeve, enëve të gatimit dhe rrobave.

Me të mbaruar ndërtimi i kasolles, e gjithë familja strehohej aty. Pas një ditë të lodhshme, kur nëna është marrë me punët e pastrimit, gatimit dhe tjerres së leshit, babai dhe fëmijët më të mëdhenj kanë qenë me kullotjen e bagëtive, e fëmijët e vegjël kanë lodruar në lëndinat aty pranë, familja vllahe mbledhet së bashku në kasolle, për të kaluar një tjetër natë nën tingujt e fyellit dhe zhurmës së zjarrit.

Gjatë qëndrimit në luginë krijoheshin miqësi mes familjeve vllahe dhe atyre vendase. Vllënjtë furnizonin vendasit me qumështin, mishin dhe djathin e deleve; velenxat, gunat dhe të tjera veshje të leshta, të prodhuara me avlëmend; si edhe vegla të ndryshme prej druri, të gjitha të prodhuara në kampin e tyre.

Me të filluar shirat e vjeshtës, familjet vllahe, mbledhnin sendet, përgatisnin kopetë, e niseshin drejt bregdetit, duke i lënë kasollet për ti gjetur sërish vitin tjetër.

FLETORJA ZBAVITËSE

Resumen de San Marcos
A las 6:00 la copa
A las 11:00 la copa
A las 15:00 la copa
A las 23:00 la copa

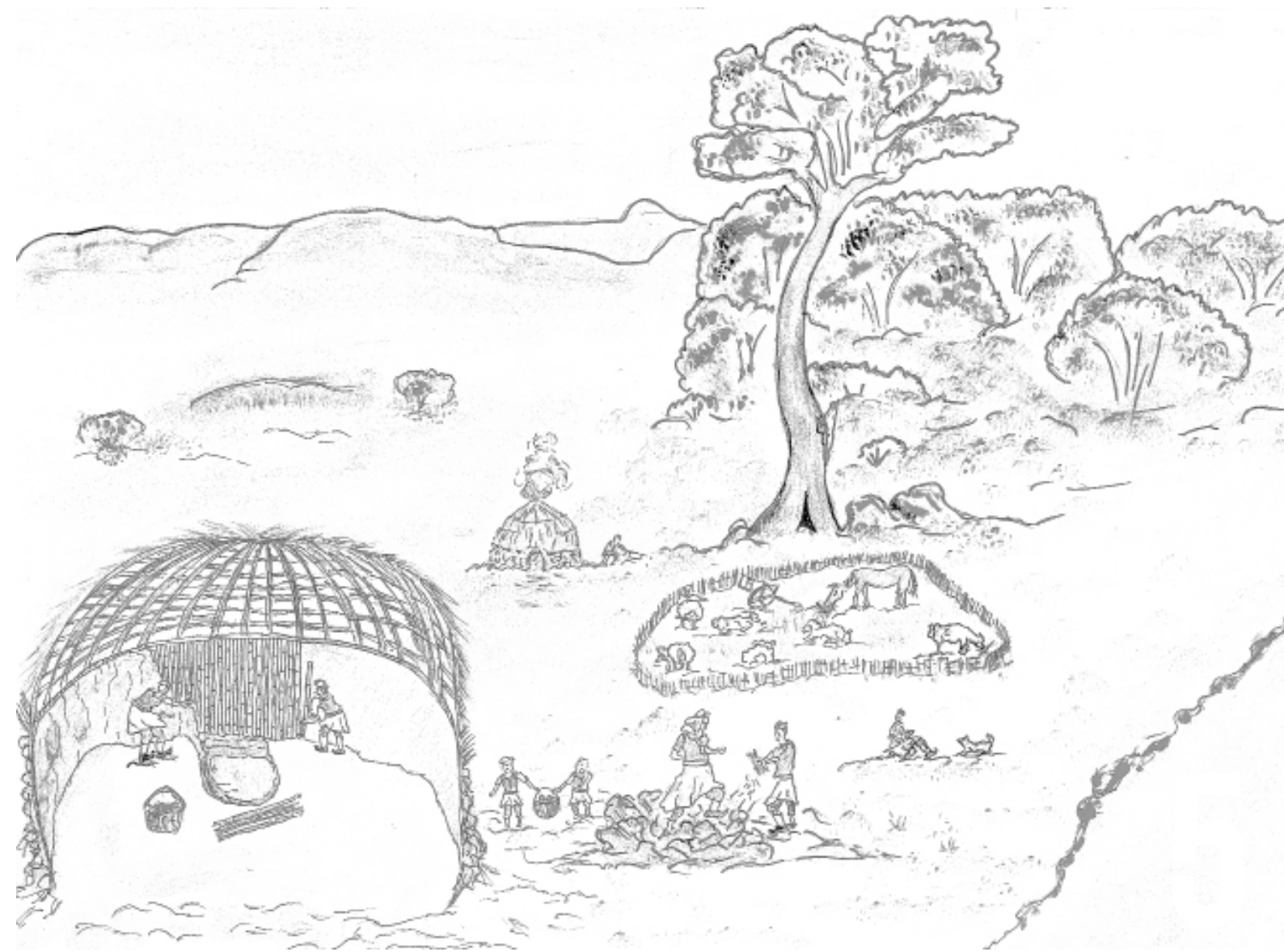
1 LOJA

Vendosni numrat sipas fazave të ndërtimit të banesës.

2LOJA

Ngjyrosni Vizatimin

European
Commission

MEDITERRANEAN MOUNTAINOUS LANDSCAPES
një qasje historike në trashëgiminë kulturore bazuar
në sistemet agrare tradicionale

MEMOLA

RRJETI
Edukativ
LUGINA E VJOSËS